

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Självständigt arbete 15 hp

Den medvetna Medea

Intersektionell analys och värdegrundsfrågor

Författare: Ulrica Karlsson
Handledare: Maria Nilsson
Examinator: Astrid Regnell
Termin: HT-2018
Ämne: Svenska
Nivå: Avancerad nivå
Kurskod: 4SVÄ2E

Abstract

Euripides tragedi *Medea* författades för närmare 2500 år sen, under den grekiska antiken. Denna epok är en självskriven del i litteraturundervisningen då den ligger till grund för den västerländska litteraturen och den västerländska uppfattningen om litteratur. Enligt Gy11 ska kvinnliga författare vara representerad vid litteraturundervisningen. Då detta krav är svårt att uppfylla presenterar många läromedelsförfattare istället *Medea* för att ge ett kvinnligt perspektiv på den grekiska antiken. I denna studie framhålls att ett kvinnligt perspektiv inte är tillräckligt för att analysera tragedin. Utifrån en intersektionell analys av genus, social klass och etnicitet analyseras de maktstrukturer som manifesteras i tragedin. Studien visar även tragedins didaktiska potential i klassrummet enligt Alkestrands (2016) definition. Genom att arbeta med tragedin i klassrummet utifrån aspekterna genus, social klass och etnicitet och upptäcka hur dessa maktstrukturer påverkar karaktären *Medea*, kan eleverna komma till insikt gällande vilka maktstrukturer som möter dem i det vardagliga livet.

English title: The Mindful *Medea*

Nyckelord

Medea, intersektionell analys, didaktisk potential

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	2
1.2 Didaktiska implikationer — Intersektionalitet och Gy11	2
2 Teoretisk bakgrund	4
2.1 Genus, social klass och etnicitet	4
2.2 Intersektionellt perspektiv	6
3 Tidigare forskning.....	8
4 Metod och material.....	10
4.1 Metod.....	10
4.2 Metodkritik	10
4.3 Material.....	11
5 Analys.....	12
5.1 Disposition av analys	12
5.2 Medea och kvinnorna från Korint — etnicitet och genus	12
5.3 Medea och kung Kreon — genus och social klass	15
5.4 Medea och Jason — genus, etnicitet och klass	16
6 Diskussion	18
6.1 Vidare forskning	20
Referenser.....	21

1 Inledning

Det är ingen överdrift att påstå att den antika grekiska litteraturen och dramatiken ligger till grund för den västerländska kulturtraditionen. Detta gör den grekiska antiken till en självskriven epok i skolans litteraturundervisning. Enligt Olin-Scheller (2002) betraktas den litteraturhistoriska traditionen av många lärare som en essentiell del av svenskämnet, [...] ”ett mer eller mindre givet stoff där ”allt” skall hinnas med [...]” (s.28). I svenskämnets syfte står att litteraturundervisningen ska ge eleverna förmågan: ”[...] att läsa, arbeta med och reflektera över skönlitteratur från olika tider och kulturer” (Skolverket¹.2011:2). Olin-Scheller (2002:26) benämner dessa tre tillvägagångssätt att möta litteraturen som undervisning *om* litteratur, vilket är undervisning om litteraturens kulturella arv. Elevernas läsande och reflekterande behandlar undervisning *i* litteratur medan elevens arbete med litteraturen, där exempelvis en enskild text kan användas som en ingång för att exempelvis diskutera allmänmänskliga förhållande, skapar undervisning *genom* litteratur. Utöver detta ska litteraturen samtidigt vara: ”författade av såväl kvinnor som män [...]” (Skolverket.2011a:2). Då huvuddelen av författarna under den grekiska antiken var män är det svårt att i undervisningen av denna litterära epok tillgodose detta krav.

En lösning på detta är att presentera pjäser med kvinnliga protagonister såsom Medea, i Euripides tragedi (431 f. Kr) med samma namn. Tragedin handlar om det gifta paret Medea och Jasons tragiska skilsmässa vilket leder till Medeas mord av de gemensamma barnen. Faktum är att flertalet läromedelsförfattare väljer att presenteras tragedin *Medea* i flertalet av de läromedel som är anpassade för Gy11. Möjligen används *Medea* av läromedelsförfattarna som ett substitut för avsaknaden av kvinnliga författare från den grekiska antiken.

I analysdelen av denna uppsats görs en intersektionell analys, där samspelet mellan faktorerna genus, etnicitet och social klass analyseras, för att visa att vi som läsare på så sätt kommer närmare orsakerna till Medeas handlingar. Att enbart analysera henne som kvinna utan att väga in påverkan av etnicitet och social klass ger ingen rättvisande bild. Det intersektionella perspektivet går att skönja i ämnet svenska i gymnasieskolan dels implicit såsom i ämnets syfte:

Undervisningen ska också leda till att eleverna utvecklar förmåga att använda skönlitteratur och andra typer av texter samt film och andra medier som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och

föreställningsvärldar. Den ska utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv.” (Skolverket.2011b:1)

och dels explicit då eleverna för ett högre betyg ska kunna se skeenden ur olika perspektiv. För att eleverna ska få möjlighet att utveckla denna förmåga faller det sig naturligt att använda det intersektionella perspektivet i litteraturstudierna då de genom medvetenhet om samhällets maktstrukturer kan se en karaktärs handlande ur olika perspektiv.

1.1 Syfte och frågeställning

Tragedin *Medea* är en ofta förekommande del av läromedel anpassade för Gy11. Studiens syfte är att visa att även en äldre text är relevant i dagens moderna klassrumssituation och att visa hur tragedin *Medea* kan användas vid diskussioner av maktstrukturer i relation till aspekterna genus, etnicitet och social klass samt hur maktstrukturerna inverkar och påverkar varandra. För att analysera hur maktstrukturerna inverkar och påverkar karaktären *Medea* genomförs närläsning av tragedin *Medea* samt en strukturell intersektionell analys av aspekterna genus, etnicitet och social klass på den inledande delen av tragedin. Resultatet från den intersektionella analysen används sedan för att visa hur *Medea* kan användas för att diskutera och arbeta med värdegrundsfrågor i klassrummet.

1.2 Didaktiska implikationer — Intersektionalitet och Gy11

Gymnasieskolans värdegrund är byggd på samma diskrimineringsdefinitioner som ingår i Diskrimineringslagen:

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. (Skolverket.2011b:1)

För att skolan aktivt ska kunna arbeta mot diskriminering måste ett intersektionellt perspektiv användas för att skapa förståelse för elevernas situation och eventuella utsatthet och även för att eleverna ska kunna få en uppfattning om andra elevers situation och möjliga utsatthet. Gällande ämnet svenska och då framförallt studier i skönlitteratur ska elevernas studier leda till att de kan se skönlitteraturen:

[...] som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar. Den ska utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv” (Skolverket.2011a:1).

Det intersektionella perspektivet står inte explicit utskrivet i ämnets syfte men betygskriteriet poängterar att eleverna premieras av att de kan inta flera olika perspektiv och utgå från dessa. Detta talar för att det intersektionella perspektivet bör användas i undervisningen. Vidare poängteras i ämnets syftesbeskrivning samt i det centrala innehållet för samtliga kurser i ämnet svenska att eleverna genom de skönlitterära studierna ska få: ”[f]örmåga att läsa, arbeta med och reflektera över skönlitteratur från olika tider och kulturer” samt att dessa ska vara: ”författade av såväl kvinnor som män [...]” (Skolverket.2011a:2). Denna explicita ståndpunkt visar att Skolverket och regeringen vill att ett tydligt genusperspektiv ska läggas på litteraturhistorien. Att läsa litteratur och studera litteraturhistoria utifrån ett genusperspektiv leder till att de maktstrukturer som påverkat kvinnor i både nutida och historiska samhället lyfts fram.

Det är således tydligt fastställt vad litteraturen ska ge för förmågor. Vilken litteratur som ska användas för att uppnå dessa förmågor är dock upp till den enskilda läraren eller det enskilda arbetslaget. Det är dock av största vikt att valt material har en didaktisk potential. Detta begrepp är, enligt Alkestrand (2016), närapå vedertaget men kan definieras på olika sätt. I sin avhandling väljer Alkestrand att definiera begreppet som ”möjligheter att problematisera värdegrundsfrågor som skönlitteratur ger upphov till” (2016:70). Valet att använda Alkestrands (2016) definition av begreppet i denna uppsats baseras på hur Alkestrand väljer att beskriva hur denna problematisering av värdegrundsfrågor ska ske:

[...] motstridigheter och spänningar i texten utgör utmärkta startpunkter som gör det möjligt för läsaren att fundera över sina egna förgivettagande och inta ett kritiskt förhållningsätt till värdegrundsfrågor (2016:70)

När man applicerar Alkestrands (2016) definition av didaktisk potential på tragedin *Medea*, ser man att spänningarna mellan maktstrukturerna påverkar etnicitet, genus och social klass och i förlängningen att de påverkar karaktären Medea. Genom att undersöka spänningarna mellan de olika maktstrukturerna i ett litterärt verk och lära sig identifiera dem samt få en förståelse för hur de påverkar enskilda individer eller grupper i samhället får eleverna en kunskap som de kan använda i det verkliga livet

Tragedin *Medea*, kan således sägas innehålla en didaktisk potential, vilket har uppmärksammats av flertalet läromedelsförfattare som skapar läromedel anpassade för Gy11. Ett sätt att använda sig av antik litteratur går att finna i *Svenska timmar – Litteraturen* (2012), där ett utdrag från ett äktenskapsgräl mellan Jason och Medea får exemplifiera dramat. Den så kallade kräkmonologen låter läsaren/publiken få ta del av både Medeas och Jasons versioner av konflikten. *Svenska timmar – Litteraturen* (2012) problematiserar även kräkmonologen och tar fasta på den frågeställning som denna studie berör, det vill säga den utsatthet som drabbar karaktären Medea som kvinna av ett annat etniskt ursprung. *Svenska Impulser* (2010) summerar myten och tragedin om Medea för att sedan lyfta fram den nutida versionen av tragedin, Sara Stridsbergs *Medealand*. Med utdrag från Stridsbergs pjäs och sammanfattningen av Euripides *Medea* får eleverna jämföra och diskutera på vilka sätt Jason och Medea är aktuella än idag. Nackdelen med läromedlen är att de, av förklarliga skäl, endast har med utdrag. Dock kan det faktum att utdragen finns med vara anledning att lämna läromedlen under undervisningen och läsa hela tragedin. Detta för att det ger en mycket tydligare bild av hela plotten. Utöver detta hör tragedin *Medea* till den västerländska kanon. Detta gör att annan litteratur och dramatik ofta alluderar till tragedin, såsom i fallet med *Medealand*. Kännedom om *Medea* kan således ge ett annat djup i elevernas framtida litteraturläsning och även väcka ett intresse för dramatik då läsningen även kan kombineras med en framförd version.

2 Teoretisk bakgrund

Under denna rubrik presenteras tidigare forskning gällande genus, social klass och etnicitet för att ge en djupare bild i hur de samverkar i den valda teorin. Det valda teorin, intersektionell analys presenteras sedan.

2.1 Genus, social klass och etnicitet

Då Medea är kvinna så har aspekten kön varit föremål för flertalet analyser av tragedin. Kön har historiskt sett baserats på det biologiska könet och således baserats på existensen av två kön: manlig och kvinnligt. Ordet genus grundar sig istället på tanken om kön som en social konstruktion och används för att belysa de system som påverkar könsindelningen. Hirdman (2012) menar att genus ska förstås “som en dynamisk struktur” och innefatta kopplingar mellan “processer, fenomen, föreställningar och förväntningar” som sker mellan könen (51). Genusbegreppet skapar således en

åtskillnad på det biologiska könet och de förväntningar samhället har på de olika könen. Hirdman (2012) påvisar att dessa förväntningar finns och har funnits i alla samhällen och benämner dessa förväntningar *genuskontraktet*. Genuskontraktet är de implicita regler, så kallade stereotyper, som skapas i ett samhälle och som ger förhållningsregler för både män och kvinnor. Vidare menar Hirdman (2012) att dessa genuskontrakt är en integrerad del av samhället och förs vidare generationsvis. Detta visar att genus är en social konstruktion då de yngre i ett samhälle möts av en stereotyp definition av manligt och kvinnligt, ärvt från de äldre generationerna.

De nedärvda stereotyperna är vanligt förekommande inom fiktionen. Nikolajeva (2017:193) schematiserar dessa, framförallt i barnlitteraturen vanligt förekommande, könsstereotyperna. Könstereotyperna står i ett dikotomiskt förhållande till varandra. Dessa könstereotyper går även att se i litteratur för vuxna. De kvinnliga stereotypa karaktärerna är många gånger passiva och beroende av, företrädesvis, män som är självständiga och aktiva. Även rent psykiska attribut schematiseras dikotomiskt såsom att kvinnliga karaktärer är milda och känslomässiga i jämförelse med de känslolika manliga karaktärerna. Vidare påpekar Nikolajeva (2017) att den tidiga feministiska litteraturforskningen främst lyft fram kritik mot den stereotypa bilden av kvinnorna medan nutida forskning istället för att analyserar kön som en social konstruktion.

Ytterligare en aspekt som spelar en signifikant roll i tragedin *Medea* är klassperspektivet. Klassbegreppet handlar enligt Svallfors (2016) som: ”vilka risker vi är utsatta för och vilka resurser vi förfogar över” (s.39). Med detta menas att individer har olika förutsättningar i livet beroende på ekonomiska förutsättningar samt andra resurser såsom släktförhållanden. Den individ som saknar lyckosamma förutsättningar riskerar generellt att möta svårigheter som en individ med lyckosamma förutsättningar inte kommer möta i samma utsträckning.

Vid läsning av tragedin påpekas ofta att Medeas etnicitet utgör en bidragande orsak till händelsernas utveckling. Begreppet etnicitet är ett komplicerat begrepp vilket innefattar inte bara en individs nationella ursprung utan även den kulturella kontexten som följer med detta. En individs etnicitet blir först synlig när individen placeras i en kontext där, framförallt den kulturella kontexten, skiljer sig från den för individen invanda. När detta sker, definieras etniciteten hos den grupp som individen möter. Wsevolod (1992) visar att den tidigaste definitionen utav begreppet etnicitet hade en biologisk utgångspunkt. Detta har förändrats så att det nu definieras utifrån dels ett

samhällsperspektiv, dels utifrån individens egna upplevda tillhörighet. Idag ses etnicitet, precis som genus, främst som en social konstruktion. Vidare definierar Wsevolod (1992) etnicitet utifrån grupp- och individaspekten. En etnisk grupp är, enligt Wsevolod (1992): "[...] a community-type group of people who share the same culture or to descendants of such people who may not share this culture but identifies with the ancestral group" (s. 411). Den etniska gruppen kan sedan delas in i en objektiv del och en subjektiv del. Den objektiva delen behandlar det faktum att det inom gruppen finns en implicit mall att följa i form av traditioner och dylikt som befäster grupptillhörigheten. Å andra sidan, behandlar den subjektiva delen de gränsdragningar som sker inom, men också utom gruppen. Dessa gränsdragningar innefattar inkluderingar i gruppen men även en exkludering från det som inte är den egna gruppen. De individer som ingår i gruppen känner en tillhörighetskänsla genom sin identifikation och moraliska samhörighet med gruppen.

När grupper ställs emot varandra eller individerna placeras utanför den egna gruppen blir aspekten etnicitet framträdande. Inom litteraturvetenskapen, då framförallt inom de koloniala och postkoloniala diskurserna, är etnicitet ett bärande och omdiskuterat begrepp. För att belysa Medeas utanförskap baserat på etnicitet är det mest effektiva att använda de litteraturvetenskapliga begrepp som används inom den postkoloniala diskursen för att belysa de etniska diktometrierna. Tenngart (2010) förklarar Sids begrepp *orientalism* som "[...] summan av alla västerländska fördomar om Orienten" (s.136). Dessa fördomar skrivna av en koloniserande part (den koloniserande Andre) skapar en stereotyp bild av den koloniserade parten (den koloniserade andre). De koloniserade skapar även de stereotypa föreställningar om den koloniserande. Skillnaden är dock att den koloniserade Andre har, genom kolonialiseringen av den koloniserade andre, ett större anspråk att avgöra vad som anses vara normen vilket skapar en hierarkisk ordning mellan de två grupperna. Denna hierarkiska ordning skapar en etnisk dualitet som skiljer den koloniserande från koloniseraren.

2.2 Intersektionellt perspektiv

Det intersektionella perspektivet har som funktion att belysa samverkans-effekten av olika maktstrukturer i samhället och hur olika individer påverkas av dessa. Detta görs genom att se hur individens eller gruppens olika förutsättningar påverkas av olika perspektiv såsom: kön, etnicitet, social klass, sexuell läggning, funktionsvariationer

etcetera och hur de samspelar. Ahrne (2016:180) skriver att begreppet intersektionalitet myntades av Kimberly Crenshaw för att belysa ”svarta kvinnors sammansatta och komplexa erfarenheter av utsatthet och förtryck” Den intersektionella analysen är, enligt Ahrne (2016:180): “[...] relevant för det som uppstår i skärningspunkten mellan olika former av social skiktning och när olika maktrelationer samverkar”.

Även Lykke (2003) påpekar att det är samverkan mellan de olika maktfaktorerna som är det väsentliga i den intersektionella analysen. Vidare konstaterar Lykke (2003) att det intersektionella perspektivet uppkom “i en skärningspunkt mellan postmodern feministisk teori, postkolonial teori, Black Feminism och queer-teori” (s. 48). Det fanns då ett behov av ytterligare perspektiv då perspektiven etnicitet och genus ofta gick in i varandra. För att exempelvis kunna ge en korrekt bild av hur genus påverkar en individ eller en grupp, behöver även perspektiv som etnicitet behandlas. Perspektivet har utvecklats vidare. Vidare refererar även Lykke (2003) till Crenshaw, vilken delade in det intersektionella perspektivet i två delar politisk intersektionalitet och strukturell intersektionalitet. Den politiska intersektionaliteten handlar om, enligt Lykke (2003) om ”hur motstånd mot maktsymmetrierna måste bygga på motsvarande multipla principer för att vara effektivt.” (s. 49). Den strukturella intersektionaliteten analyserar hur samhällets maktstrukturer, såsom genus, etnicitet och även social klass skapar en ojämlik situation för en rad individer i samhället.

Även Schömer (2014) visar på nyttan av att belysa olika maktstrukturers påverkan på enskilda individer och grupper med hjälp av intersektionell analys. Schömer menar att en individ eller grupp som påverkas av flera maktstrukturer, exempelvis kön och etnicitet, är multipelt diskriminerade och menar att det intersektionella perspektivet möjliggör en belysning av detta faktum.

Denna bild av en multipel diskriminering diskuteras av de los Reyes (2007) som menar att det figurerar två olika synsätt. Ett synsätt är det som Schömer lyfter fram, det vill säga, att man ser kön ”som en grundläggande kategori som kan kombineras med andra maktstrukturer” (2007:44). Detta problematiseras av los de Reyes då det finns en påtaglig risk att detta synsätt skapar stagnerande föreställningar, vilket i längden riskerar att leda till stereotypa föreställningar. Den andra aspekten menar att ”kön aldrig uppträder isolerat från andra relationer av förtryck” (2007:44). Hur man än väljer att använda den intersektionella analysen menar los de Reyes (2007) att det är av vikt att förstå de olika kategorierna, såsom etnicitet, klass och genus: ”som konstruerade, komplexa, föränderlig och situationsbundna kategorier som saknar essentiell innebörd

[...]” (s.44). Med detta menas att det inte finns någon mall som passar för alla individer, utan att dessa olika kategorier ser olika ut beroende på vem man särskådar. Detta kan förklaras på följande sätt: när man bara använder ett perspektiv, som genusanalys, visar det att det kvinnor i många fall påverkas negativt av maktstrukturer i samhället jämfört med män. Genom att kombinera ytterligare perspektiv på den utsatta gruppen, i detta fall kvinnor, får man en bredare och mer rättvisande bild. I gruppen kvinnor påverkas exempelvis färgade kvinnor av fler maktstrukturer än vita kvinnor och funktionshindrade kvinnor av ytterligare maktstrukturer än kvinnor utan funktionsvariation.

3 Tidigare forskning

Det har producerats mycket forskning om tragedin *Medea*. Den tidigare forskning som presenteras nedan är inriktad på aspekterna genus, social klass och etnicitet samt karaktären Medeas agerande i interaktion och i dialog med andra karaktärer.

Gabriel (1992) refererar i inledningen till tidigare forskning gjord av Kitto (1973), Grant (1963) och Balter (1969) för att visa hur karaktären Medea på grund av sitt handlande har beskrivits i hårda ordalag med epitet såsom: “cruel,” ”savage”, ”hate-consumed maniac”, “a mother who butchers her children, driven by ”nsane jealous” (s.348) vilket, enligt Gabriel (1992), visar på en onyanserad bild av Medea eftersom den ensidigt beskriver henne som en galen kvinna.

Istället för att fokusera på svartsjuka och galenskap presenterar Gabriel (1992) komplexiteten i Medeas äktenskap med Jason och hennes position i det grekiska samhället. Medea är inte på något vis är en ordinär människa då hennes farfar är guden Helios (solen). Till detta hör även att Medea är prinsessa till börd (s. 351). Gabriel (1992) menar att detta gör att äktenskapet mellan Jason och Medea har en politisk dimension då Jason äktenskapslöfte involverar en ed inför gudarna vilket poängteras som allvarligare än de vanliga bröllopslöftena. Hon påtalar ”the fact that such oaths are different from those made by lovers” (1992:352). Vidare kan tilläggas det faktum att Medea genom sitt äktenskap med Jason har förlorat sin sociala ställning i sitt hemland. Detta, menar Gabriel (1992), visar på att Medeas agerande inte handlar om simpel svartsjuka gentemot Jasons nya äktenskap. Hennes agerande rymmer även det faktum att det begåtts ett edsbrott gentemot gudarna, med vilka hon har släktskap.

Gabriel (1992) menar att tragedin *Medea* visar att det är skillnad på biologiskt kön och och socialt konstruerat genus då Medea växlar mellan att definiera sig själv utifrån

såväl stereotypt manliga som stereotypt kvinnliga egenskaper. Denna förmåga beskrivs som en "gender on/off process" (1992: 348). Medeas förmåga att förflytta sig mellan det stereotypt kvinnliga och det stereotypt manliga visar enligt Gabriel (1992) att Medea inte bara beskrivs som kvinna utan att hon skildras med samma egenskaper utmärkande för en krigare. Vidare hävdar Gabriel (1992) att navigerandet mellan det stereotypit kvinnliga och det stereotypt manliga visar att genus kan användas för att dölja underliggande konflikter. Denna förflyttning är, enligt Garbriel (1992) tydlig i mötet med Kreon då han ser henne som enbart kvinna men det faktum att hon inte agerar som det förväntats av en kvinna utan visar vrede, gör att han räds henne.

Medea är av ett annat etniskt ursprung än Jason och befinner sig även i ett land som inte är hennes hemland. Detta diskuteras ur ett postkolonialt perspektiv av Shama (2017) som beskriver Medea som den kolonialiserade andre och Jason som den kolonialiserande Andre. Sett ur detta perspektiv representerar Jason förtryckaren och Medea den förtryckta. Vidare menar Shama (2017) att Jason i och med sitt handlande och bemötande av Medea representerar Occidenten då Jason har makten att utgöra normen i dikotomin som utgör paret. Detta maktförhållande framgår tydligt när Jason påtalar det orimliga i att Medea motsätter sig det andra äktenskapet samt att han, framför allt i den s.k. kräkmonologen, explicit påvisar vad han anser om Medeas hemland Kolchis.

Även Williamson (2013) diskuterar karaktären Medeas olika agerande och uttalande. Hon utgår från den offentliga världen och den privata världen. Williamson (2013) refererar till Humphrey och Gould som båda beskriver den offentliga världen, polis, som den manliga världen och oikos, den privata världen, som den kvinnliga. Williamson (2013) påtalar att Medea inledningsvis stiger ut från sitt hus, oikos, och träder därmed in i den offentliga världen, (polis). När detta sker lämnar hon den, för hennes kön naturliga, privata sfären och träder in i den offentliga, manliga sfären. Williamson (2013) fastslår att "Medeas utträde ur huset motsvaras alltså av andra steg in i de manliga medborgarnas sfär och diskurs" (s.214). Samtalen i de olika sfärerna är olika, menar Williamson (2013). I den privata sfären är samtalet uppbyggt av relationer som är "asymmetriska, fasta och oåterkalleliga och baserade på en absolut skillnad i ställning mellan de berörda personerna" medan samtalet i den offentliga sfären är en: "utbytesrelation mellan likar som är flytande och föremål för förändring" (s. 215).

Medea tar plats i den offentliga sfären och diskuterar hennes och Jasons äktenskap. Anmärkningsvärt är, enligt Williamson (2013) att Medea tar en aktiv del i

samtalen med en argumentation som liknar Kreons och Jasons. Detta ses av Williamson (2013) som "ett tecken på hennes övergång till den värld som de vistas i." (s.214). Med andra ord måste Medea anpassa sig och argumentera utifrån den rådande normen i den offentliga sfären. Williamson (2013) påvisar dock att Medea måste anpassa sig i samtalen. Vid mötet med kung Kreon inleder hon samtalen på ett sätt som passar sig i den offentliga sfären, det vill säga med en "[...]generalisering som utvecklas grundligt" (s. 216). När Medea sedan faller på knä och vädjar till Kreon menar Williamson (2013) att det uppstår en skillnad i Medeas repliker. I den officiella sfären använder Medea inledningsvis "rationalistiska argument" och antar "den manliga medborgarens perspektiv" (s. 216), vilket står i kontrast till den undergivna och vädjade interaktion som hon skiftar till. En slutsats av detta är att Medea anpassar sitt agerande efter vem hon talar med och vad hon har för avsikt med interaktionen.

Williamson (2013) problematiserar även aspekten etnicitet, utifrån perspektivet offentlig sfär-privat sfär. Att Medea har en "annan" etnicitet blir tydligt när Medea träder ut ur huset och in i två främmande världar, dels den offentliga, manliga sfären och dels den etniskt grekiska sfären. I den offentliga sfären är Medea annorlunda, dels som kvinna, dels som tillhörande en annan etnicitet.

4 Metod och material

4.1 Metod

Den metod som används är närläsning ur ett intersektionellt perspektiv. Denna metod används för att påvisa hur de olika maktstrukturerna påverkar karaktären Medea men även hur hon använder sig av makt på olika sätt. Ett varsamt användande av en modern metod, som det intersektionella perspektivet, på den närmare 2500 år gamla *Medea* visar på den didaktiska potential som finns i tragedin. De bärande temana i pjäsen är de ständigt aktuella och kontroversiella perspektiven genus, klass och etnicitet. Mycket må ha ändrats sen Euripides tider men ett är säkert; genus, social klass och etnicitet och de maktstrukturer som medföljer, påverkar oss nutida människor precis lika mycket nu som då.

4.2 Metodkritik

Medea är skapad för att framföras på scen snarare än att läsas. Det gör att enbart en läsning av en pjäs kan riskera att sakna den dramaturgiska nivå som skapas när en pjäs

framförs. Den kommande analysen består av ett modernt perspektiv på en äldre text. Att applicera ett nutida synsätt på något äldre kan medföra en viss problematik. Sandel Mitten (2012) menar att vi genom forskning om äldre litteratur skapar oss en uppfattning om dåtidens samhälle, exempelvis gällande dess normer och värderingar. Vid ett applicerande av en modern teori, exempelvis genusstudier, bör man vara medveten om att resultatet av en sådan analys behandlar *vår* bild av den grekiska antiken. Analysen ger oss inte exakta svar på hur de olika normerna och värderingarna i det antika grekiska samhället tedde sig. Läsaren av *Medea* bör alltså bära med sig en medvetenhet om att läsningen sker utifrån nutida värderingar och att dessa sannolikt inte stämmer överens med vad Euripides ville skildra.

Till detta hör även att tragedin *Medea* har översatts och moderniserats oräkneliga gånger. De versioner som presenteras i läromedlen för gymnasieskolan är ofta en nedkortad version i form av utdrag. Den version jag använder i min analys är Hjalmar Gullbergs tolkning från 1931 i en upplaga från 2005. Denna upplaga har emellertid genomgått en viss modernisering då förlaget arbetat in en modern grammatik och raderat vad de beskriver som uppenbara felaktigheter. Det är dock inte specificerat vad dessa felaktigheter kan vara och om detta påverkar pjäsen *Medea*. Utgåvan är inte heller försedd med numrerade rader, vilket är gjort av mig i efterhand. Därför refererar jag både till sida och rad. Detta gör att analysen är naturligtvis påverkad av den version av tragedin som jag har använt. En tydlig begränsning i analysen är att enbart den inledande delen av tragedin analyseras på grund av omfånget på uppsatsen.

4.3 Material

Algulin & Olsson (1995:57) beskriver Euripides (ca 480 – 406 f.v.t) som en författare som i flera av sina tragedier bröt mot tragedins normer. Exempelvis avslutas flertalet av Euripides tragedier med ett gudomligt ingripande, *deus ex machina*, istället för att sträva mot *katharis*. Algulin & Olsson (1995:57) menar att Euripides främsta drag var hans användande av ironi, vilket gör tragedierna svårtolkade.

För att förstå tragedin *Medea* till fullo underlättar det om läsaren har en kännedom om myten om Medea och Jason. Medea och Jasons gemensamma öde påbörjas när Jason, tillsammans med Argonauterna ombord på skeppet Argos, reser till Medeas hemland Kolchis för att hämta det gyllene skinnet. Jason ställs inför en rad utmaningar av kung Aietes som är Medeas far. Medea, som är kvicktänkt och även trollkunnig, hjälper Jason att erövra det gyllene skinnet. De båda faller för varandra och när det är

dags för skeppet Argos att avsegla är Medea och hennes yngre broder med ombord. För att hindra faderns efterföljande skepp, dödar och styckar Medea sin bror samt kastar likdelar överbord. När faderns skepp stannar upp för att samla in likdelarna smiter skeppet Argos iväg.

När pjäsen *Medea* startar har ett antal år förflutet. Medea och Jason lever nu i staden Korint tillsammans med sina två söner. Jason är dock en man med höga ambitioner och han ser ett giftemål med prinsessan av Korint som en möjlig väg upp i samhällshierakin, varpå han överger sin hustru Medea. Kung Kreon av Korint ser Medea som en säkerhetsrisk, men han ger Medea en frist på 24 timmar att avlägsna sig från Korint. Medea får möjlighet att fly till kung Aigeus. När en säker utväg finns, iscensätter Medea sina planer. Hon skickar de båda sönerna med en förgiftad brudslöja som gåva till prinsessan. När denna förtärs av giftet försöker kung Kreon rädda sin dotter men misslyckas och avlider själv. När Jason får höra talas om det som skett söker han upp Medea, endast för att anlända strax efter att hon mördat deras gemensamma söner. Jason kräver förtvivlat att få barnens kroppar, men Medea vägrar att lyssna och försvinner med barnens kroppar i en vagn dragen av drakar.

5 Analys

5.1 Disposition av analys

Tragedin *Medea* visar upp hur de olika maktstrukturerna påverkar Medea och hennes handlande. Denna analys fokuserar på olika möten mellan karaktärerna. Vid närläsningen av tragedin framgår att olika dikotomier genomgående ställs mot varandra. I vissa fall samspelar dikotomierna med varandra och i vissa fall spelas de ut mot varandra. Vid varje ny karaktärs möte med Medea uppvisas de maktstrukturer som genomsyrar pjäsen. Första mötet avhandlar aspekterna etnicitet och genus i Medeas möte med kvinnorna från Korint. Vid nästa interaktion analyseras genus och social klass vid Medeas möte med kung Kreon. I den så kallade kräkmonologen analyseras genus, etnicitet och social klass.

5.2 Medea och kvinnorna från Korint — etnicitet och genus

Medea och Jason är varandras motsatser ur ett genusperspektiv men även ur ett etnicitetsperspektiv. Jason är född grek och befinner sig således i sin etniska grupp, då han befinner sig bland människor som han delar både biologiskt ursprung och kulturell tillhörighet med (Wsevolod 1992). Medea, som har ett annat etniskt ursprung och

befinner sig i ett främmande land, står således i beroendeställning till Jason. Detta manifesteras tydligt när Jason väljer att ingå äktenskap med prinsessan av Korint. Medea ställs då inför det faktum att hon kommer att förvisas från sin man samt sitt hem och det liv som hon har byggt upp. Samtidigt står det klart för Medea att hon utan Jasons beskydd står helt ensam i sitt nya hemland. Detta konstateras explicit i pjäsens exposition där Jasons amma, som fyller funktionen att presentera bakgrund och konflikt för publiken/läsaren förklarar Medeas klagan (2005: s.278 rad 32-35).

Så det är för att klaga för sig själv
Över den fader och det land hon svek
för mannens skull, som hon förråddes av.
En bitter livserfarenhet har lärt
den arma, vad ett hemland har för värde.

Kören, vars funktion i pjäsen är att kommentera handlingen, består av kvinnor från Korint. Detta gör dem till en homogen etnisk grupp med en etnisk och kulturell samhörighet. De inkluderar Medea i denna samhörighet och visar tydligt sitt stöd för henne. Medea inleder sin dialog med kören genom att visa på det som förenar dem i egenskap av att vara just kvinnor genom att säga (s.281 rad 236-244):

Av alla väsen med förnuft och ande
är Kvinnan mest beklagansvärd på jorden.
Vi köper med vår hemgift som betalning
en make – en tyrann med envåldsmakt
över vår kropp, vad ännu värre är.
Vågspelet gäller: har en man av heder
och en ej en usling fallit på vår lott?
Skilsmässan gangar ej en kvinnas rykte,
Hon har ej rätt att gå ifrån sin man.

Detta citat belyser hur de offentliga och privata maktstrukturerna påverkar Medea och de andra kvinnorna. Medea skapar ett känslomässigt band med de andra kvinnorna genom att visa på deras gemensamt utsatta situation. De är, i egenskap av sitt kön, andra klassens medborgare utan möjlighet att påverka sina egna liv. I hemmet, i den privata världen, är de underordnade sin man. Samhällets norm säger att en kvinna inte har rätt att lämna sin man, vilket visar på ett strukturellt kvinnoförtryck. För att överleva i ett

samhälle med ett strukturellt kvinnoförtryck kan vissa egenskaper gagna individen såsom att vara mild i sitt sinne för att inte uppröra makten, vara självupppoffrande och lydig samt att finna sig i att vara beroende och därtill anamma en passiv roll. Dessa beteendemönstret, beskrivna av Nikolajeva (2017) visar på en patriarkal maktstruktur som är så pass vanlig att beteendemönstren har blivit stereotypa kvinnliga egenskaper.

Trots att kvinnorna är förenade genom de maktstrukturer som påverkar dem i egenskap av kvinnor påpekar Medea en skillnad mellan dem och sig själv (s.281 rad 260-265)

Ni har ju här ert fosterland och hem
all livets nödort, vänner och förtrogna
men jag står ensam, värlös som en slav,
min makes byte från ett fjärran land.
Jag har ej moder, bröder eller släkt
att fly till som en ankarplats i stormen.

Det Medea berör är sådana gränsdragningar mellan etniska grupper som Wsevolod (1992) beskriver. Så länge Medea stod under Jasons beskydd påverkade inte de etniska skillnaderna mellan Medea och resten av samhället i Korint henne, eftersom han fungerade som en bro mellan Medea och resten av samhället. Det var först när denna bro försvann som aspekten etnicitet spelar roll för Medea. Kvinnorna från Korint visar tydligt att de ser Medea som tillhörande den egna etniska gruppen då de inte påvisar några gränsdragningar gentemot henne. I och med att Medea nämner att det finns skillnader, både etniska och kulturella, mellan henne själv och de övriga kvinnorna i Korint skapar hon en tydlig dikotomi mellan sig själv och de övriga kvinnorna. Medea klargör att hon inte är en av dem och inte lyder under samma regler som dem. Hon tar således aktivt avstånd från det korintiska samhället. Medea påvisar samtidigt att hon utifrån sin avvikande etnicitet står i en helt annan situation än de övriga kvinnorna.

Denna första del av tragedin visar på hur kvinnor, både på grupp- och individnivå, har olika förutsättningar jämfört med män då de påverkas av könsbaserade maktstrukturer. Kvinnorna från Korint har noterat detta faktum men är blinda för maktstrukturerna som påverkas av etnicitet. Detta för att de, i egenskap av grekiskor, inte berörs av detta. Huvudkaraktären Medea uppmärksammar dem på detta faktum men uttrycker inte heller någon önskan att kvarstå i deras gemenskap utan tar aktiv avstånd från dem.

5.3 Medea och kung Kreon — genus och social klass

Medea är på väg att förvisas ifrån Korint. Nästa karaktär som presenteras är kung Kreon av Korint som hårdhärtat står fast vid sitt beslut att förvisa henne. Medea faller då ner för hans fötter och greppar desperat hans hand och vädjar att få en tidsfrist.

Hennes vädjan gör att Kreon faller till föga, varpå hon får ett dygns tidsfrist. Medeas krypande inför makten har dock ett annat uppsåt än omsorg om barnen. Medea säger i följande monolog (s.282 rad 379-380):

Tror du att jag gjort mig till för honom så,
om jag ej tänkt på list och egen fördel?
Ödmjukat mig för honom, tryckt hans hand?

Det som protagonisten Medea uppvisar är en god förtrogenhet med samhällets sociala koder och en medvetenhet om att Kreon ser henne som ett hot. Inledningsvis argumenterar hon aktivt, det vill säga hon resonerar med en man som en man. Mitt under samtalet byter Medea sätt att samtal och börjar att uppföra sig som förväntat av en kvinna, exempelvis genom att visa hur barnens välmående är det enda viktiga. Detta visar på hur Medea förflyttar sig fritt mellan vad som anses som ett stereotyp kvinnligt beteende och ett stereotypt manligt beteende på det sätt som beskrivits av Gabriel (1992). Kreon skulle med största sannolikhet inte bemött hennes önsknings om hon fortsatt att argumentera med honom som en jämlike. Genom att istället anspela på ett typiskt kvinnligt stereotypt beteende, minimerar Medea den, av Kreon upplevda hotbilden. När Kreon har lämnat scenen presenteras istället en känslokall, aggressiv och aktiv beräknade sida hos Medea.

Den fälla som Kreon faller i är att han ser Medea som ”enbart” kvinna och därmed inte som en jämlike, vilket Medea däremot är, om vi ser till hennes börd och släktskap. Hennes agerande under dessa scener i tragedin avhandlar dels maktförhållandet mellan män och kvinnor och dels de maktförhållanden som är klassrelaterade. Medea står, i egenskap av prinsessa och barnbarn till Helios, högt över den, inom kort, före detta maken Jason i börd. Kreon och Medea, å andra sidan, står närmare varandra i socialt, då de båda är kungligheter. Medea väljer att dölja sin sociala status genom att falla framför Kreons fötter som undersåte. Euripides skildrar hur Medea har en stor förståelse för det samhälle hon lever i. Om hon hade hävdat sin rätt, tyngd av Jasons bröllopsed och hennes egentliga sociala ställning, hade hon med största sannolikhet inte fått gehör för

sin åsikt eftersom Kreon enbart ser henne som kvinna och undersåte. Genom sitt val att maskera konflikten, som egentligen handlar om en förlorad social ställning, utmanar hon inte Kreons sociala ställning och genom att förflytta den till ett annat plan, det vill säga får det att se ut som omtanke om barnen, gör det henne framgångsrik.

5.4 Medea och Jason — genus, etnicitet och klass

Medeas sätt att manövrera den situation som uppkommit blir tydlig när Jason presenteras. Jason är, som tidigare nämnts Medeas motsats på en rad olika plan. Han är man, han har en annan etnicitet och tillhör en annan klass. Medea står inte bara i konflikt med Jason utan även med hela det fiktiva Korintiska samhället, vilket Jason är en del av. Det är tydligt att Jason är den katalysator som sätter händelserna i rörelse och skapar den konflikt som intrigen bygger på, när han överger Medea. Medeas och Jasons möte består av två längre monologer som står i dialog med varandra och här hittar vi den så kallade ”kräk-monologen”. Denna del av pjäsen inleds med att Jason varnar Medea för konsekvenserna av att hon hotat honom och kungafamiljen samt lovar att hjälpa henne vid den stundande landsflykten. Medea svarar med att säga (s.283 rad 481-482):

Kräk! Något bättre ord för din naturs
gränslösa feghet fann min tunga ej.

Den inledande raderna är en grov förolämpning mot den hjältebesjugna Jason och det genomgående temat i Medeas monolog är Jasons brutna ed. Kräkmonologen fyller funktionen av ett facit gentemot resten av första delen av tragedin då Medea här ärligt presenterar den verkliga kärnan till konflikten. Jämför man detta möte med det tidigare mötet med kung Kreon synes en stor skillnad då karaktären Medea utnyttjade sig av maktstrukturerna för social klass och genus för att få egen vinning av situation. I mötet med Jason kan hon vara helt ärlig och utan en egen agenda. I följande utdrag betonar Medea att det inte är Jasons kärlekssvek som gör Medea rasande, utan det är hans edsbrott (s. 284 rad 509-512, 515):

Du bröt din ed: jag vet ej om du tror,
Att nya gudar sedan dess fått makten
Och nya lagar vunnit kraft på jorden:
Ty om din mened har du klart begrepp.
[...]

Jag skänkte dig min tillit och du svek.

Medea ser den uppkomna situationen som resultat av Jasons svek och berör därför inte det omkringliggande samhället och dess maktsystem. Slutsatsen dras att Medea ser sig själv och Jason som två jämställda subjekt men detta kan bara göras när maktstrukturerna inte berörs.

Då Medeas kräkmonolog inte berör maktstrukturerna social klass, genus och etnicitet, är de desto mer framträdande i Jasons svar. Att nå högt i socialt avseende framstår som ett viktigt mål när Jason försvarar sitt beslut att genom giftemål nå Korints högsta hierarki (s. 284 rad 571-574):

När jag hade flytt från Iolkos, följd
av sorger och bekymmer utan tal,
vad fanns mer lyckligt för den landsförviste
än att bli ingift i ett kungahus?

Jason uttrycker sig även i de grövsta ordalag om Medeas hemland. Genom detta manifesteras den motsatta sidan av den etniska maktstrukturen som refererades till i första delen (s. 284 rad 556-558):

Kom först och främst ihåg: du bor i Hellas,
ej längre bland barbarer: rätt och lag,
ej makt och våld behärskar nu ditt liv

Även iakttagelser gällande de maktstrukturer som tidigare lyfts fram påvisas här som sanna (s. 284 rad 590-596):

Det gäller för er kvinnor: ni har allt,
om blott er äktenskap är som sig bör,
men går det er emot på denna punkt,
blir det ni ansett ypperst er förhatligt.
Ja, kunde vi få barn på annat sätt
och kvinnokönet inte funnes till.
då levde vi bekymmersfritt på jorden!

Jasons monolog visar tydligt de maktstrukturer som påverkar Medea. På så sätt kan Jasons monolog tolkas som ett facit. Han lyfter fram de maktstrukturer som påverkar Medea och som Medea har manövrerat runt. De blir också tydligt för läsaren/åskådaren att Medeas uppfattning om de maktstrukturer som påverkar henne är sann. Detta legitimerar Medeas uppträdande då vi får ett bevis genom Jasons beskrivning av henne. I förlängningen bevisar det att Medeas agerande visar på en god förmåga att förstå omgivningen och att hon har använt sig av de maktstrukturer som påverkar henne. Interaktionen mellan Jason och Medea visar på ytterligare en dikotomi: maktfullkomlig – maktlös. Medea representerar maktlösheten i egenskap av förskjuten kvinna med en främmande etnicitet. Jason, å andra sidan, representerar maktfullständigheten i egenskap av grekisk man som gift sig in i maktens nav. Detta kan kopplas till resonemanget fört av Shama (2017), då Jason i sin maktfullkomlighet representerar Occidenten. Detta ger honom tolkningsföreträde gällande vad som är rätt och vem som har rätt. Medea (Orienten) skapar naturligtvis sin tolkning av den uppkomna situationen. Hennes tolkning står i tydlig motsats till Jasons. Dock påverkar hennes maktlöshet hennes tolkningsföreträde negativt.

6 Diskussion

Min analys visar hur aspekterna genus, social klass och etnicitet är genomgående i den klassiska grekiska tragedin *Medea*. Eftersom *Medea* är en text som ofta ingår i läromedel och inte sällan får exemplifiera ett kvinnligt perspektiv på de antika dramerna är det relevant att diskutera hela tragedin i klassrummet. Det är tydligt i gymnasieskolans värdegrund att perspektiven genus, social klass och etnicitet ska uppmärksammas. Tragedin *Medea* har en didaktisk potential, enligt Alkestrands (2016) definition, då den kan användas vid arbete med värdegrundsfrågor. Utöver detta överensstämmer tragedin med svenskämnets syfte då eleverna ska använda skönlitteraturen: "[...]som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar. Den ska utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv." (Skolverket.2011b:1). Analysen visar att tragedin även har en stegrande svårighetsnivå, då den inledningsvis presenterar två av de här analyserade maktstrukturerna aspekterna åt gången, för att först i kräkmonologen presentera alla tre på en gång. Detta ger eleverna möjlighet att få sätta sig in i de olika maktstrukturerna för att sedan kunna koppla samman dem och se hur de olika maktstrukturerna påverkar varandra. Inledningsvis kan man börja med att belysa de

stereotypa föreställningar som existerar gällande kön, både i den litterära världen, såsom Nikolajeva (2017) presenterar dem, och i den verkliga världen. Hirdman (2012) menar att de stereotypa föreställningarna som förs vidare genom generationer är en del av det så kallade genuskontraktet. Analysen visar att Medea och de övriga kvinnorna lever som en andra klassens medborgare då de inte har full bestämmanderätt över sina egna liv. Vidare framkommer att Medea växlar mellan de stereotypa föreställningarna för hur män och kvinnor ska tala, argumentera och uppträda. Att låta eleverna anonymt och enskilt definiera vad som definierar en man och vad som definierar en kvinna i uppträdande, för att sedan diskutera detta gemensamt kan leda till insikt och problematisering av invanda tankebanor. Man ifrågasätter på så vis vem som äger företrädet att definiera vad som är manligt respektive kvinnligt. Denna enklare diskussionsövning är en ingång till att förklara och förstå kön som en social konstruktion.

Begreppet etnicitet bör problematiseras då det för olika individer kan ha olika innebörd. Analysen visar att Medeas etnicitet påverkar henne rent juridiskt vid förvisningen från Korint. Det faktum att hon är uppvuxen i ett annat land med andra traditioner kan även påverka att hon protesterar mot att bli lämnad av Jason. Således saknar Jason och Medea de gemensamma traditionerna vilket innebär att de inte har en gemensam förståelsegrund. Dessa gemensamma traditioner skapar, enligt Wsevolod (1992), en gruppstillhörighet. Det kan många gånger vara svårt att utröna vilka dessa traditioner är, varpå eleverna kan, anonymt och enskilt, få försöka definiera dessa traditioner. Efter av sammanställning och diskussion kan frågan ställas vilka dessa gemensamma traditioner är. Arbetet med maktstrukturen social klass kan ske på samma sätt. Analysen visar att Jasons handlande sker genom en önskan att göra en klassresa. Svallfors (2016) menar att klassperspektivet innefattar kombinationen av resurser och risker vilket förklarar Jasons handlande då han tillskansar sig och sina söner resurser genom att gifta in sig i en högre social klass. Genom att fråga eleverna vad man behöver för att lyckas i samhället, kan klassperspektivet diskuteras.

När tragedin lyfts i sin helhet i klassrummet bör man som lärare vara medveten om att diskussioner kring värdegrundsfrågor såsom etnicitet, social klass och genus utifrån elevernas subjektiva upplevelser och tankar kan vara en känsligt och det finns en överhängande risk att en eller flera elever känner sig utpekade i gruppen. Som lärare bör man moderera samtalen för att undvika obehag för en eller flera elever. Definitionerna av de olika begreppen sker anonymt, genom att eleverna får nedteckna sina förslag på en lapp som samlas in. Detta gör att elevernas svar inte kan kopplas till en specifik elev

och ger samtidigt undervisade lärare en möjlighet att se de olika definitionerna innan diskussion.

När eleverna har fått en förståelse för hur de olika maktstrukturerna ser ut i samhället kan man gå vidare till den intersektionella analysen av *Medea*. Lykke (2003) och Ahrne (2016) påvisar att den intersektionella analysen berör samspelet mellan samhällets olika maktstrukturer. Alkestrands (2016) menar att den didaktiska potentialen ligger i textens spänningar, vilket i detta fall är maktstrukturerna. För att eleverna ska kunna förstå den intersektionella analysmetoden och de maktstrukturer som genomströmmar tragedin kan de få undersöka spänningsfälten som uppstår mellan maktstrukturerna. Detta kan göras genom att först tillsammans analysera de maktstrukturer som finns i tragedin och sedan genom att subtrahera en av maktstrukturerna från tragedin, för att undersöka hur pjäsen omvandlas. Spänningsfältet blir som tydligast om man undersöker frågan utifrån perspektivet att Medea varit en man och Jason en kvinna. En man med samma agerande som Medea hade med största sannolikhet prisats för sin krigslist istället för att fördömas för sitt hat. Dock bör eleverna göras uppmärksamma på det resonemang som förs av Sandel Mittens (2012) då de svar som eleverna kommer att komma fram till säger mer om vår samtid än den grekiska antiken.

För att eleverna ska bli medvetna om vilka maktstrukturer som dels finns i tragedin, dels finns i deras egen omvärld, behövs tid för reflektion. Genom att först undersöka och reflektera över vilka maktstrukturer som påverkar deras egna liv kan de därefter få addera ytterligare en påverkansfaktor från diskrimineringsgrunderna och återigen ställa sig frågan hur deras liv hade sett ut om de haft en annan etnicitet eller en annan sexuell läggning.

6.1 Vidare forskning

Tragedin *Medea* är enbart en av Euripides många verk. En intressant fråga för vidare forskning kan vara att utföra ytterligare studier bland Euripes många verk för att där undersöka vilka maktstrukturer som påverkar dess protagonister.

Referenser

Primärkälla

Bäckstöm, Tord m.fl. (2005). *De grekiska tragedierna – Aiskylos, Sofokles, Euripides*. Stockholm: Vertigo förlag

Sekundärkällor

Ahrne, Göran. (2016). *Ett delat samhälle - makt, intersektionalitet och social skiktning*. Edling, Christoffer & Liljeros, Fredrik (red). 2: upplagan. Stockholm: Liber s.177-195

Algulin, Ingemar & Olsson, Bernt. (1995) *Litteraturens historia i världen*. 4:de upplagan. Stockholm: Nordstedts förlag

Alkestrand, Malin. (2016). *Magiska möjligheter. Harry Potter, Artemis Fowl och Cirkeln i skolans värdegrundsarbete*. Göteborg: Makadam Förlag

Eriksson, Sven & Markstedt, Carl-Johan. (2010) *Svenska Impulser 2*. 2:a upplagan. Stockholm: Sanoma Utbildning

Gabriel, Ayala H. (1992) "Living With Medea and Thinking After Freud: Greek Drama, Gender, and Concealments". ur *Cultural Anthropology*, Vol. 7, No. 3 (Aug), s. 346-373

Lykke, Nina. (2003) "Intersektionalitet - ett användbart begrepp för genusforskningen". I: *Kvinnovetenskaplig tidskrift*. S. 47-56

Nikolajeva, Maria. (2017). *Barnbokens byggklossar*. 3:e upplagan. Lund: Studentlitteratur

Olin-Scheller, Kristina. (2008) *Såpor istället för Strindberg? – Litteraturundervisning i ett nytt medialandskap*. 1:a upplagan. Stockholm: Natur & Kultur

Sander Mitten, Sidsel. (2012) "Den märkliga medeltiden - queerteori på äldre litteratur". ur *Queera läsningar*. Kivilaakso, K. Lönngren, A. Paqvalén, R (red). s. 122-140
Stockholm: Rosenlarv förlag

Schömer, Eva (2014). "Arbetsrättsliga perspektiv på jämställdhet, diskriminering och intersektionalitet". I: *Inte bara jämställdhet Intersektionella perspektiv på hinder och möjligheter i arbetslivet* - SOU 2014:34. Delegationen för jämställdhet i arbetslivet. Fritzes: Stockholm S. 61-86

Shama, Mahbuba Sarker. 2017. "Jason and Medea's Relationship in Medea: A Postcolonial Analysis". ur: Mortuza, Shamsad (red) *Crossings - A Journal Of Studies*:

vol 8. Bangladesh: Department of English and Humanities: University of Liberal Arts Bangladesh. S. 173-178

Skolverket a. Skolverket. 2011. *Svenska* (pdf) [2018-12-10] Skolverket.se
Skolverket b. Skolverket. 2011. *Gymnasieskolan 2011* (pdf) [2018-12-10] Skolverket.se

Skoglund, Svante. (2012). *Svenska timmar - Litteraturen*. 3:dje upplagan. Malmö: Gleerups

Svallfors, Stefan (2016). *Ett delat samhälle - makt, intersektionalitet och social skiktning*. Edling, Christoffer & Liljeros, Fredrik (red). 2:a upplagan. Stockholm: Liber s.31- 49

de los Reyes, Paulina. (2007). "Intersektionella perspektiv på etniska relationer". ur *Etnicitet – Perspektiv på samhället*. Peterson, Abby & Hjerm, Mikael (red.) 1:a upplagan. Malmö: Gleerups. S. 43-58

Williamson, Margaret. (2013). "En kvinnas plats I Euripides *Medea*" ur. *Genusperspektiv på västerländska klassiker*. Andersson, M & Cavallin A (red). 1:a upplagan. Lund: Studentlitteratur. s. 211-224

Wsevolod, W, Isajiw. 1992. "Definition and Dimensions of Ethnicity: A Teoretical Framework" *Challenges of measuring an ethnic works: science, politics and reality: proceedings of the Joint Canada-United States Conference in the Measurement of Ethnicity*. Ottawa: Ontario

